

Габчак Наталія Францівна,
кандидат географічних наук, доцент
Дубіс Лідія Францівна,
доктор географічних наук, професор

Ужгородський національний університет, м. Ужгород, Україна,
e-mail: Habchak.nf@gmail.com

Люблінський католицький університет Івана Павла II, Люблін,
Польща; Львівський національний університет імені Івана
Франка, Львів, Україна, e-mail: lida.dubis@gmail.com

ЕКОТУРИСТИЧНА АТРАКТИВНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ПРИТИСЯНСЬКИЙ»

Мета. Метою статті є науково-практичні дослідження можливостей використання екотуристичної атрактивності в межах регіонального ландшафтного парку «Притисянський» (Далі – РЛП) Закарпатської області.

Методика. Дослідження базується на інтеграції основі наукових підходів до дослідження різних аспектів розвитку екотуристичної атрактивності на регіональному рівні. Основними методами дослідження є порівняльно-географічний, статистичний, описовий та аналітичний.

Результати. Проаналізовано низку праць вітчизняних вчених, законодавчих, нормативно-правових та програмних документів, що регулюють туристичний рух в межах природоохоронних територій.

Розкрито суть туристичної атрактивності території дослідження, можливостей розвитку екологічного туризму, передумов функціонування екотуристичної інфраструктури на регіональному рівні. Доведено, що атрактивність це – туристська привабливість території, яка формується передусім за наявності природних та історико-культурних об'єктів. Проаналізовано перспективу використання туристичних атракцій в межах великопросторового природоохоронного об'єкта.

Наведено, як приклад, детальний аналіз екотуристичних можливостей регіонального ландшафтного парку «Притисянський», що розташований в межах Карпатського регіону Закарпатської області. На основі ґрунтового аналізу досліджено природні та історико-культурні атракції, виокремлено найбільш туристично популярні об'єкти в межах РЛП. Окрім цікавих туристичних об'єктів (природних чи історико-культурних) умовно територію РЛП «Притисянський» поділено на три частини: 1) Латорицька; 2) Боржавська; 3) Тисянська. Для кожної частини складено характеристику унікальності рослинних та тваринних біотопів.

Проаналізовано Регіональну стратегію розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 роки, виокремлено проблемні питання розвитку сфери туризму та рекреації. До прикладу, опущено наявність та стан об'єктів туристичної спадщини, відсутність інвестиційної політики, відтік персоналу сфери послуг за кордон, низька зацікавленість мешканців території дослідження подорожувати своїми та сусідніми територіальними громадами тощо.

Наукова новизна. Визначено основні акценти взаємозв'язку «туристична атрактивність – рекреант (екотурист) – природоохоронна територія». Вперше виокремлено головні туристичні атракції в межах РЛП «Притисянський».

Практична значимість. Висвітлено проблеми та перспективи розвитку екотуризму, пов'язані з використанням екотуристичних атракцій, необхідність розробки туристичних маршрутів та брендів території дослідження, створення єдиного інформаційного простору, сучасної реклами.

Ключові слова: екотуризм, природоохоронні території, туристичні атракції, рослинні та тваринні біотопи.

Habchak Natalia Frantsivna,
Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor
Dubis Lidiya Frantsivna,
Doctor of Geographical Sciences, professor

Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine
e-mail: Habchak.nf@gmail.com
Catholic University named by John Paul II, Lublin, Poland; Lviv
National University named by I. Franko, Lviv, Ukraine, e-
mail: lida.dubis@gmail.com

ECOTOURISM ATTRACTIVENESS OF THE REGIONAL LANDSCAPE PARK “PRYTYSIANSKYI”

Purpose. The purpose of the article is scientific and practical research into the possibilities of using ecotourism attractiveness within the regional landscape park “Prytysianskyi” (hereinafter referred to as RLP) of the Transcarpathian region.

Methodology. The study is based on the integration of scientific approaches to the study of various aspects of the development of ecotourism attractiveness at the regional level. The main research methods are comparative-geographical, statistical, descriptive and analytical.

Results. A number of works of domestic scientists, legislative, regulatory and program documents regulating tourist traffic within nature protected territories were analyzed.

The essence of the tourist attractiveness of the study area, the possibilities for the development of ecological tourism, and the prerequisites for the functioning of ecotourism infrastructure at the regional level are revealed. It has been proven that attractiveness is the tourist attractiveness of a territory, which is formed primarily in the presence of

natural, historical and cultural objects. The prospect of using tourist attractions within a large spacial environmental object is analyzed.

A detailed analysis of the ecotourism opportunities of the regional landscape park "Prytysianskyi", located within the Carpathian region of the Transcarpathian region, is given as an example. Based on a thorough analysis, natural, historical and cultural attractions have been studied, and the most popular tourist sites within the RLP have been identified. In addition to interesting tourist sites (natural or historical and cultural), the territory of the Prytysianskyi RLP is conditionally divided into three parts: 1) Latorytska; 2) Borzhavska; 3) Tysianska. For each part, a characteristic of the uniqueness of plant and animal biotopes has been compiled.

The Regional Development Strategy of the Transcarpathian Region for the period 2021-2027 has been analyzed, problematic issues of the development of tourism and recreation have been highlighted. For example, the presence and condition of tourist heritage objects, the absence of an investment policy, the outflow of personnel from the service sector abroad, and the low interest of residents of the study area in travelling through their own and neighboring territorial communities are omitted.

Scientific novelty. The main accents of the relationship "tourist attractiveness - recreationist (ecotourist) - nature conservation area" have been determined. For the first time, the main tourist attractions within the "Prytysianskyi" RLP have been highlighted.

Practical significance. The problems and prospects for the development of ecotourism related to the use of ecotourist attractions, the need to develop tourist routes and brands of the study area, the creation of a unified information space, and modern advertising are highlighted.

Keywords: ecotourism, nature conservation areas, tourist attractions, plant and animal biotopes.

Постановка проблеми. Ковід-19 та повномасштабна російсько-українська війна 2022 року нанесли свій відбиток у перерозподіл туристичних потоків не тільки України, але й європейських країн. В перший рік війни туризм в Україні практично впав до найнижчих показників, але згодом аналітики почали зауважувати перевагу внутрішнього туризму над зовнішнім. Необхідність людей змінити свій емоційний стан, реабілітація військових та їх сімей вимагає альтернатив для короткотривалого відпочинку, а це в першу чергу – екологічний туризм. Особливо сприятливі умови для розвитку даного виду туризму сформувались на територіях національних та ландшафтних парків. Рекреаційний потенціал природних територій створює унікальні можливості розвитку в їх межах високоефективної рекреаційної діяльності. На даний час без обстрілів, без комендантської години залишається Закарпатська область, а отже, попит на відпочинок цієї території збільшується, зростає потреба у формуванні такої екотуристичної інфраструктури, яка б мінімізувала негативний вплив туриста на навколишнє середовище, в першу чергу в межах природоохоронних територій Українських Карпат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В статті ми виокремлюємо проблеми пов'язані з екологічним туризмом на природоохоронних територіях, розглядаємо можливості екотуристичної атрактивності в межах території Закарпатської області. З даної проблематики виділяємо праці вітчизняних вчених, зокрема: Л.Безугла в своїх наукових працях висвітлює питання формування привабливості екотуристичних територій і самозайнятості населення на регіональному рівні; Ф.Гамор – роль природоохоронних територій та основні підходи щодо сталого використання природних ресурсів Карпат; Н. Габчак та Л. Дубіс – розглядають перспективні геотуристичні продукти природоохоронних територій Закарпатської області; В. Гетьман – екотуризм на територіях та об'єктах природо-заповідного фонду; а В. Передерко – розвиток інфраструктури еко – і геотуризму в Карпатському регіоні.

Незважаючи на значну кількість наукових праць присвячених темі екологічного туризму, функціонування екотуристичної інфраструктури, природних та історико-культурних атракцій в межах природоохоронних територій, їх оцінці, аналізі, визначення складових, окремі аспекти проблематики даних питань залишаються недостатньо дослідженими, особливо в період ведення військових дій на території України.

Мета роботи – дослідити та визначити екотуристичну привабливість природних та історико-культурних об'єктів в межах регіонального ландшафтного парку «Притисянський» Закарпатської області. Проаналізувати використання туристичних атракцій в межах даного великопросторового природоохоронного об'єкта. Під час здійснення дослідження автори використовували інформацію з офіційних сторінок об'єктів ПЗФ Закарпатської області та Департаменту екологічних та природних ресурсів Закарпатської ОВА, опубліковані матеріали відповідної тематики та власні польові дослідження.

Виклад основного матеріалу. В умовах сталого розвитку зміна суспільної парадигми дозволяє створити нові можливості для позиціонування Закарпатської області як туристичного, територіально

привабливого регіону забезпечивши використання промоційних ресурсів для формування позитивного іміджу регіональних територій, підвищення їх конкурентоспроможності на туристичному ринку (Безугла, 2020).

Природоохоронні території із значними можливостями розвитку екологічного туризму повинні відіграти роль каталізатора структурної перебудови економіки регіону, забезпечити демографічну стабільність і розв'язати ряд важливих соціально-економічних проблем в час війни і післявоєнний період. Саме ці аргументи спонукали до виокремлення проблеми пошуку перспективних напрямків формування привабливості екотуристичних ресурсів в межах регіонального ландшафтного парку (далі – РЛП) «Притисянський».

Закарпатська область як складова Карпатського регіону займає вигідне фізико- та економіко-географічне розташування вздовж західного кордону з країнами ЄС (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія), через невисокі перевали сполучається з Івано-Франківською та Львівською областями з гористістю 80% від загальної площі її території (Габчак, с.20-27, 2023).

У сучасних реаліях область затвердила Регіональну стратегію розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років, в якій, на жаль, практично не приділяється увага розвитку сфери туризму та рекреації, опущено такі важливі питання як наявність та стан об'єктів туристичної спадщини, нераціональність використання наявних природних ресурсів, відсутність інвестиційної політики, відтік персоналу сфери послуг за кордон, низька зацікавленість мешканців території дослідження подорожувати своїми та сусідніми громадами. В час воєнного стану необхідно розвивати внутрішній туризм територіальних громад шляхом відновлення або створення туристичних територій що сприятиме підвищенню показника самозайнятості місцевого населення.

Станом на 1 січня 2024 року на території Закарпатської області розташовано 34 об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення на загальній площі 167250 га, у тому числі: Карпатський біосферний заповідник, національні природні парки «Синевир», «Зачарований край», «Ужанський», що становлять 15,09% від загальної площі її території (табл.1)

Таблиця 1

Динаміка структури природно-заповідного фонду Закарпатської області (Безугла, 2021)

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	На 01.01.2023 р.		На 01.01.2024 р.	
	К-ть, шт	Площа, га	К-ть, шт	Площа, га
1	2	3	4	5
Природні заповідники	-	-	-	-
Біосферні заповідники	1	58035,8	1	66417,4
Національні природні парки	3	99680,5	3	99680,5
Регіональні ландшафтні парки	2	14961,9558	2	14961,9558

Регіональні ландшафтні парки є природоохоронними рекреаційними установами місцевого значення, що створюють з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів, а також забезпечення умов для організованого відпочинку населення (Про природно-заповідний, 1992).

Основними завданнями РЛП є збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів, створення умов для розвитку туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності (Габчак, с.73, 2018). Відвідування рекреантами природоохоронних територій не може бути стихійне чи надто масовим по кількості відвідувачів. Існують певні правила і вони лімітують втручання відвідувачів у природні екосистеми, включають певні дозволені види занять (фотографування, спостереження, відеозйомку).

РЛП «Притисянський» загальною площею 10330,66 га (без вилучення земель у землекористувачів) створений 2009 р. на території Ужгородського, Мукачівського та Берегівського районів (відповідно до нового адміністративно-територіального поділу 2020 року), у південно-західній території Закарпатської області. Територія даного парку належить до Притисенської алювіальної низовинної рівнини – одного з геоморфологічних районів Чоп-Мукачівської рівнини (Кравчук, 2016, с.130). Рівнина слабо нахилена у південно-західному напрямку, абсолютні висоти коливаються від 102 м (район м. Чоп) до 130 м (південно-східніше м. Виноградова біля селищ

Дротинці і Чорнотисів). Переважну площу займає 5–6-метрова надзаплавна тераса Тиси. Висота низької заплави до 2-3 м, високої – 3-5 м, першої надзапальної тераси – 6-8 м. Потужність сучасних відкладів рік Притисенської низовини коливається від 6 до 12 м, підстилаються вони давнішими плейстоценовими відкладами (Кравчук, 2016 с.135).

А отже, для РЛП «Притисянський» характерні переважаючі рівнинні ландшафти приуслоних територій рік Тиса, Латориця та Боржава. Так, у заплаві Латориці збереглися досить великі території добре виражених ландшафтів заплавних лук, осокових мочарів та заростей високотрав'я. Проте найвизначнішими у масштабі всієї Європи вчені вважають унікальні ділянки добре представлених заплавних та перезволожених лісів, масиви яких єдині нині добре репрезентують залишки колишніх домінуючих ландшафтів Закарпатської низовини і представлені у Боржавській частині парку та у пониззі Латориці (Габчак, 2018).

Умовно територію РЛП «Притисянський» можна поділити на три частини: 1) Латорицька; 2) Боржавська; 3) Тисянська. Кожна з них унікальна щодо різноманіття та концентрації біотопів (табл. 1)

Таблиця 1

Характеристика біотопів основних частин РЛП «Притисянський»

(складено авторами за матеріалами (РЛП «Притисянський», 2024)

№ п/п	Назва основних частин РЛП	Фото	Рослинні біотопи	Тваринні біотопи
1	Латорицька частина		- марсилія чотирилиста; - чина болотна; - стожильник сумнівний; - фіалка висока; - цибуля гранчаста; - ситник темноцвітний; - тополя чорна; - ясеневі діброви; - білоцвіт літній; - рябчик шаховий; - орхідеї тощо	- вісім рідкісних видів жуків-турунів; - метелики; - 33 види риб; - лелека чорний; - скоп; - кульон великий; - гоголь; - 53 види ссавців тощо
2	Боржавська частина		- білоцвіт літній; - осока щетиниста; - орхідеї; - в'язово-ясеневі ліси; - грабові діброви за участі дуба звичайного; - ясен вузьколистий; - вільха клейка; - кропива Київська тощо	- орел карлик; - чорний лелека; - сова довгохвоста; - 56 видів ссавців; - лісовий кіт; - видра; - різні види комах; - жук карабус клатратус; - різні види риб тощо

3	Тисянська частина		- вербово-тополеві ліси; - тополя чорна; - ясеніві діброви; - вільха клейка тощо	- різні види комах; - 34 види булавовусих метеликів; - жуки-туруни; - видра; - кіт лісовий; - кажани; - різні види риб; - крячка річкова; - крячка мала; - берегова ластівка тощо
---	-------------------	---	---	--

Як видно з таблиці 1 в заплавах і призаплавних ділянках РЛП «Притисянський» трапляється понад 20% птахів, занесених до Червоної книги України, близько 7% видів, занесених до Європейського червоного списку, усі види, занесені до третього додатку Бернської конвенції та 68% рідкісних для Закарпаття видів. Це засвідчує унікальність заплавних ділянок та їх непересічну значимість у збереженні рослинних та тваринних біотопів території дослідження (РЛП «Притисянський», 2024).

Притисянський РЛП – це осередок природоохоронної мережі низовинної частини Закарпатської області і разом із суміжними резерватами Угорщини та Румунії, є важливим для міжнародної співпраці з перспективою створення прикордонного природно-заповідного об'єкта вищого статусу (Біляк, 2014).

Щодо туристичних особливостей території дослідження, то вона має природоохоронний статус, а отже, екологічний туризм (екотуризм) у всіх його проявах є єдиним видом туризму. Природні атракції – унікальні ландшафти рослинної та тваринної біоти. Саме за ступенем впливу туризму на природне середовище визначають його екологічність.

До головних туристичних атракцій РЛП «Притисянський» відносимо як природні так і історико-культурні об'єкти, які викликають зацікавленість у екотуристів.

До природних туристичних атракцій парку відносимо:

- 1) фрагмент заплавних долин рік Тиса, Латориця, Боржава, які вкриті старовіковими дубовими та дубово-ясеневими лісами з багатим видовим різноманіттям. В його межах виокремлюються заповідні урочища «Атак» та «Лапош»;
- 2) Великодобронський загальнозоологічний заказник з переважанням дубово-ясеневих лісів у заплаві річки Латориця з багатою червонокнижною біотою, що розташований на північний схід від села Велика Добронь на території Ужгородського та Мукачівського районів;
- 3) біологічна пам'ятка природи «Атак» (урочище «Атак») загальнодержавного рівня з дубово-ясеневими лісами у заплаві річки Боржава, що розташовані на північ від села Квасово Берегівського району;
- 4) ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Великий ліс» з переважанням дуба звичайного та ясеня вузьколистого, яка розміщена на захід від села Шаланки Берегівського району;
- 5) заповідник урочище місцевого значення «Боржава» з переважанням дубово-ясеневих лісів заплавної ділянки віком 150-200 років.

На даний час у межах Притисянського РЛП немає прокладено офіційних туристичних маршрутів, відсутня екотуристична та екоосвітня інфраструктура. Відвідувачами даної території є, як правило, самоорганізовані туристичні групи (туристичні клуби, поціновувачі дикої природи). Відвідують здебільшого такі відомі природоохоронні об'єкти, як: загальнозоологічний заказник «Великодобронський», ботанічну пам'ятку природи «Атак», заповідне урочище «Боржава», яке найцікавіше відвідувати навесні під час цвітіння шафранів, білоцвіту весняного і конвалій, ботанічну пам'ятку природи «Великий ліс», а також організовують сплави річками Тиса, Боржава і Латориця, подорожують околицями парку.

Щодо історико-культурних атракцій РЛП «Притисянський», то вони переважно зосереджені у міських і сільських населених пунктах або їх околицях.

До історико-культурних туристичних атракцій парку відносимо:

- 1) найзахідніше місто України – Чоп з важливими пунктами перетину кордону (Угорщина, Словаччина) та цікавими туристичними об'єктами, а саме – костел Святої Анни (1903 р.) та греко-католицька церква Преображення Господнього (2013 р.);
- 2) село Соломонове – перша письмова згадка про нього датована 1281 роком з діючою римо-католицькою церквою Святої Анни;
- 3) «папрична» столиця України – село Велика Добронь з енеолітичним поселенням на лівому березі каналу з поселенням давніх слов'ян VII–IX століття та Великодобронським зоологічним заказником;
- 4) найвідоміша пам'ятка села Ракошино – Свято-Покровський чоловічий монастир (1927 р.);
- 5) руїни Квасівського замку, що побудований в романському стилі (XII ст.). Його вважають раннім зразком кам'яного середньовічного оборонного мистецтва Європи. В околицях села – Клеменова гора, гора Лонт та горб Чернелиця, який залюбки відвідують туристи.

Загалом в межах РЛП «Притисянський» та його околицях можна віднайти чимало цікавих туристичних місць у непорушному природному стані – це велика перевага для розвитку екотуризму, який можна поєднати з відвідуванням історико-культурних об'єктів.

Висновки. З вищенаведеного підсумовуємо, що в межах території дослідження екотуристична атрактивність є значно меншою, ніж в інших природоохоронних територіях Закарпатської області, але за умов правильного господарювання може стати привабливою для екотуристичних подорожей ботанічного зоологічного та загальноприродничого характеру.

Екологічно чисті території, якісна реклама, політична та воєнна стабільність Закарпатської області позитивно впливають на приїзд туристів та відвідування природоохоронних територій відповідно до сезонності.

Список використаних джерел

- Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992. №2456. XII. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/nlgub> (дата звернення: 02.01.2024).
- Безугла, Л. (2021). *Регіонально-інноваційна модель розвитку екотуристичної інфраструктури* : автореф. дис. д-ра екон. наук : 08.00.05, Одеса.
- Безугла, Л., & Кошкалда, В. (2020). Формування привабливості екотуристичних територій і самозайнятості населення. *Регіональна економіка*. Київ, 6(146), 17–22.
- Біляк, Б.І. (2014). Збереження біорізноманіття регіонального ландшафтного парку «Притисянський». *Екологія водно-болотних угідь і торфовищ*. Наук. зб. /Гол. ред. В. Конішчук. Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 39–40.
- Габчак, Н., & Дубіс, Л. (2023). Ужанський національний природний парк: особливості екотуристичної інфраструктури та перспективи розвитку. *Географія та туризм*. Наук. зб. /Гол.ред. Запотоцький С.П. та ін. Київ: Альфа – ПІК, 71, 20–27.
- Габчак, Н.Ф., Дубіс, Л.Ф., Мельник, А.В., & Чир, Н.В. (2018). *Екологічний туризм на природоохоронних територіях Закарпатської області: монографія*. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла».
- Кравчук, Я.С. (2016). Морфоструктурна обумовленість геоморфологічного поділу Чоп-Мукачівської рівнини. *Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій: зб. наук. праць*. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 1(06), 129–137.
- РЛП «Притисянський». Збереження природної спадщини рівнинного Закарпаття. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/ouwkz> (дата звернення: 02.01.2024).

References

- Pro pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.06.1992 [On the Nature Reserve Fund of Ukraine: Law of Ukraine dated June 16], 1992, No. 2456, XII. Retrieved from <http://surl.li/nlgub> (date of application: 02.01.2024). (In Ukrainian)
- Bezuhla, L., 2021. Rehionalno-innovatsiina model rozvytku ekoturystychnoi infrastruktury : avtoref. dys. d-ra ekon. nauk : 08.00.05 [Regional innovative model of ecotourism infrastructure development: author's abstract. thesis dr. econ. sciences: 08.00.05]. Odesa. (In Ukrainian).
- Bezuhla, L., Koshkalda, V., 2020. Formuvannia pryvablyvosti ekoturystychnykh terytorii i samozainiatosti naseleennia [Formation of the attractiveness of ecotourism areas and self-employment of the population]. Regional economy, 6(146), 17–22. (In Ukrainian)
- Biliak, B.I., 2014. Zberezhennia bioriznomanittia rehionalnoho landshaftnoho parku «Prytysianskyi». Ekolohiia vodno-bolotnykh uhid i torfovyshch. Naukovi zbimky [Preservation of biodiversity of the regional landscape park "Prytysianskyi". Ecology of wetlands and peatlands. Scientific collection]. /Chief editor V. Konishchuk. Kyiv: LLC "NVP "Interservice", 39–40. (In Ukrainian)
- Habchak, N., Dubis, L., 2023. Uzhanskyi natsionalnyi pryrodnyi park: osoblyvosti ekoturystychnoi infrastruktury ta perspektivy rozvytku [Uzhanskyi National Nature Park: peculiarities of ecotourism infrastructure and prospects for development]. Geography and tourism. Collection of scientific papers / Chief editor Zapotocki S.P. et al. Kyiv: Alpha - PIK, 71, 20–27. (In Ukrainian)
- Habchak, N.F., Dubis, L.F., Melnyk, A.V., Chyr, N.V., 2018. Ekolohichniy turizm na pryrodookhoronnykh terytoriakh Zakarpatskoi oblasti: monohrafiia [Ecological tourism in nature conservation areas of Zakarpattia region: monograph]. Uzhhorod: Publishing House of UzhNU "Hoverla". (In Ukrainian)
- Kravchuk, Ya.C., 2016. Morfostrukturna obumovlenist heomorfolohichnoho podilu Chop-Mukachivskoi rivnyny [Morphostructural conditioning of the geomorphological division of the Chop-Mukachiv plain]. Problems of geomorphology and paleogeography of the Ukrainian Carpathians and adjacent territories: Collection of scientific papers. Lviv: Publishing Center LNU Ivan Franko, 129–137. (In Ukrainian)
- RLP «Prytysianskyi». Zberezhennia pryrodnoi spadshchyny rivnynnoho Zakarpattia [RLP "Prytysianskyi". Preservation of the natural heritage of lowland Transcarpathia]. Retrieved from <http://surl.li/ouwkz> (date of application: 02.01.2024). (In Ukrainian)

